

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۳۶۸۴۸

کتابخانه مرکزی دانشگاه امام صادق (ع)

شماره ثبت ۱۳۰
شماره ۳۴

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش حقوق خصوصی)

اصل نسبی بودن اثر قراردادها در حقوق ایران و فرانسه

ابراهیم یوسفی محله

استاد راهنما:

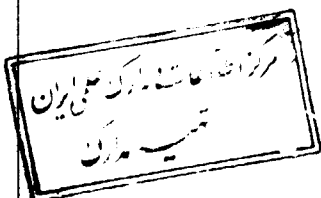
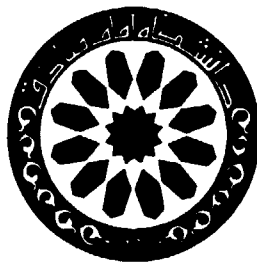
دکتر غلامعلی سیفی

013425

زمستان ۱۳۷۸

۳۶۸۴۸

۱۳۸۰ / ۲ / ۲۰

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق (گرایش حقوق خصوصی)

اصل نسبی بودن اثر قراردادها در حقوق ایران و فرانسه

ابراهیم یوسفی محله

استاد راهنما:

دکتر غلامعلی سیفی

استاد مشاور:

دکتر امیر حسین آبادی

زمستان ۱۳۷۸

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری،
ترجمه، اقتباس و... از این پایان نامه کارشناسی ارشد
برای دانشگاه امام صادق علیه السلام محفوظ است. نقل
مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

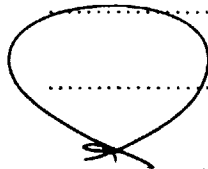
اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای ^۳ **ابراهیم یوسفی محم** < ۷۰۳۱۸۰۵۴۶ >

تحت عنوان **اصل نسبی بودن اثر مترادفها در حقوق ایران و ضمانت** ۴

را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیوسته

پیشنهاد می کنند.

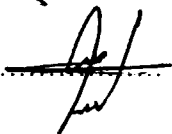
اعضای هیأت داوران نام و نام خانوادگی رتبه علمی ۹۰ محل امضاء

(۱) استاد راهنما: دکتر غلا مملی سعیدی

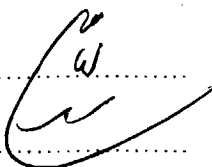
(۲) استاد مشاور: دکتر امیر حسین اکبری

(۳) نماینده شورای

تحصیلات تکمیلی دانشکده: عباس هیات

(۴) اساتید ناظر:

(۱) دکتر اسدالله حاجی

(۲)

«خلاصه»

یکی از نتایج استقلال اشخاص در جامعه این است که هر کس تنها برای خود تصمیم بگیرد. سلطه بر دیگران امری است نامطلوب و استثنایی که گاه ضرورت آن را مباح می‌کند. قرارداد نمودار آزادی اراده‌ها و حکومت تراضی است. در پیمان‌های خصوص قانون حاکم بر معامله را دو طرف آن وضع می‌کنند و طبیعی است که آثار قرارداد محدود به کسانی شود که در انشاء آن دخالت داشته‌اند، دیگران نه حقی از این رهگذر به دست می‌آورند و نه دینی را بر عهده می‌گیرند.

نسبی بودن اثر قراردادها زمانی طبیعی و مسلم می‌نمود چون با اندیشه‌های فردگرایان سازگاری کامل داشت. ولی فکر اجتماعی شدن حقوق سایه بر همه چیز گسترد و نویسندگان دریافته‌اند که هر اندازه در نسبی یا خصوصی بودن قرارداد اصرار شود باز هم پدیده خارجی و اجتماعی است. دیگران به طور مستقیم از آن متأثر نمی‌شوند ولی نمی‌توانند وجود چنین رویدادی را انکار کنند. پس ناچار بایستی بین نسبی بودن اثر قرارداد و قابلیت استناد آن تفاوت قایل شد.

در این رساله در دو بخش به مفاهیم اساسی و مصادیق فردی اصل نسبی بودن اثر قراردادها پرداخته شده و در دو نظام حقوقی ایران و فرانسه مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژه‌ها:

- ۱- نسبی بودن اثر قراردادها
- ۲- قابلیت استناد قراردادها
- ۳- طرفین
- ۴- نماینده
- ۵- ثالث
- ۶- طلبکاران عادی
- ۷- قائم مقام عام و خاص

<الموجز>

من تبعات استقلال الاشخاص فى المجتمع أن يصمم فى اموره بنفسه. التسلط على الآخرين يعد من الأمور غير مطلوبة و يباح احياناً على أثر الضرورة.

أن العقد يظهر حرية العزمات و الارادات و حكومة التراضى. فى العقود الشخصية، يحكم على المعاملات ارادة العاقدين. و من هنا و هو طبيعى أن يكون آثار العقد للعاقدين و ليس للآخرين فى هذه المعامله شىء من النفع و الضرر.

نسبية أثر العقود كانت تعدّ امر طبيعياً، لأنها متلائم مع الفردية و كان من المقرر أن يكون «الأصل» مصوناً من التعدى و يبرر الاستثنائات بأى نحو كان.

و حينما صارت الحقوق أمراً اجتماعياً، أدرك العلماء مع اصرارهم على نسبيه أثر العقد، يعدّ العقد ظاهرة خارجيه اجتماعية.

ايضاً يحسب العقد أمراً واقعياً بين العاقدين مع أن الآخرين لاتتأثروا منه على مباشرة، لكن لا يستطيع أن ينكروا وجوده و لذا لا يبقون اجنبياً و احياناً يؤثر آثار العقد فى وضعهم.

فى هذه الأطروحة تفحصنا ضمن القسامين حول المفاهيم الأساسية فى نسبيه اثر العقد و تمايزها من قابلية استناد العقود، ايضاً تفحصنا عن تأثير العقود فى الاشخاص مثل العاقدين، الخلف العام، الخلف الخاص، الدائون و الغير.

الكلمات الأساسية : نسبيه اثر العقد، العاقدين، الخلف العام، الخلف الخاص، الغير، النيابة.

۱	□ مقدمه :
۵	بخش یکم : کلیات و مفاهیم
۸	فصل یکم : مفهوم نسبی بودن اثر قرارداد
۸	الف - تعریف حقوقی اثر (Éffet) :
۸	ب - اثر قرارداد و اثر تعهد :
۱۱	ج - اثر التزام آور قرارداد
۱۲	د - تعریف نسبی بودن اثر قرارداد :
۱۳	فصل دوم : منشاء تاریخی نسبی بودن اثر قرارداد
۱۸	فصل سوم : نسبی بودن اثر قرارداد در قوانین ایران و فرانسه
۱۸	گفتار یکم : قوانین ایران
۲۱	گفتار دوم : قوانین فرانسه
۲۳	فصل چهارم : مفهوم قابلیت استناد قرارداد
۲۳	گفتار یکم : تعریف قابلیت استناد قرارداد
۲۵	گفتار دوم : تمایز بین اثر نسبی قرارداد و قابلیت استناد قرارداد
۲۷	۱ - تمایز طبیعت اثر قرارداد از دیگر آثار آن :
۲۸	۲ - قرارداد موجب ایجاد موقعیت حقوقی ویژه :

- ۳- اثر قرارداد به عنوان یک پدیده حقوقی در قبال دیگران : ۲۹
- گفتار سوم : قلمرو قابلیت استناد قرارداد ۳۲
- مبحث یکم : قلمرو شخصی ۳۲
- ۱- قابلیت استناد به قراردادها توسط اشخاص ثالث : ۳۴
- ۲- استناد به قرارداد در قبال اشخاص ثالث : ۳۵
- مبحث دوم : قلمرو موضوعی ۳۶
- فصل پنجم : استثنای اصل نسبی بودن اثر قرارداد ۴۰
- بخش دوم : قلمرو شخصی نسبی بودن اثر قرارداد ۴۲
- فصل یکم : طرفین قرارداد ۴۳
- گفتار یکم : تعریف و ضابطه طرفین قرارداد ۴۳
- ۱- طرفین هنگام انعقاد قرارداد : ۴۷
- ۲- طرفین در هنگام اجرای قرارداد : ۴۸
- گفتار دوم : نمایندگی ۵۰
- مبحث یکم : پیشینه تاریخی ۵۰
- مبحث دوم : ماهیت نمایندگی ۵۲
- ۱- نماینده وسیله انتقال و ابلاغ اراده اصیل : ۵۳
- ۲- نمایندگی محصول همکاری اراده اصیل و نماینده : ۵۴

۴۲	بخش دوم: قلمرو شخصی نسبی بودن اثر قرارداد
۴۳	فصل یکم: طرفین قرارداد
۴۳	گفتار یکم: تعریف و ضابطه طرفین قرارداد
۴۷	۱- طرفین هنگام انعقاد قرارداد:
۴۸	۲- طرفین در هنگام اجرای قرارداد:
۵۰	گفتار دوم: نمایندگی
۵۰	مبحث یکم: پیشینه تاریخی
۵۲	مبحث دوم: ماهیت نمایندگی
۵۳	۱- نماینده وسیله انتقال و ابلاغ اراده اصیل:
۵۴	۲- نمایندگی محصول همکاری اراده اصیل و نماینده:
۵۴	۳- تفاوت بین سبب و آثار نمایندگی:
۴	۴- جوهر نمایندگی در قائم مقامی و نیابت اراده نماینده به جای
۵۵	اصیل:
۵۵	۵- نمایندگی بر پایه نیروی سازندگی اراده:
۵۷	مبحث سوم: آثار نمایندگی
۵۷	۱- رابطه نماینده و اصیل:
۵۹	۲- رابطه نماینده و طرف قرارداد:

- ۸۹ ۱- ۳- شرایط مربوط به بدهکار.
- ۹۰ ۲- ۳- شرایط لازم برای طلبکار.
- ۹۱ ۳- ۳- شرایط لازم برای طلب.
- ۹۲ ۴- آثار اقامه دعوی غیرمستقیم.
- ۹۴ دوم- اقامه دعوی غیرمستقیم در حقوق ایران :
- ۹۴ ۱- مبنای اقامه دعوی غیرمستقیم در مستندات قانونی.
- ۹۷ ۲- قلمرو اقامه دعوی غیرمستقیم :
- ۹۹ ۳- شرایط اقامه دعوی غیرمستقیم :
- ۹۹ ۱- ۳- شرایط مربوط به بدهکار.
- ۱۰۰ ۲- ۳- شرایط مربوط به طلبکار.
- ۱۰۱ ۳- ۳- شرایط مربوط به طلب.
- ۱۰۲ بند دوم : اقامه دعوی مستقیم.
- ۱۰۳ یکم- دعوی مستقیم در قوانین ایران و فرانسه.
- ۱۰۵ دوم- شرایط اقامه دعوی مستقیم.
- ۱۰۶ بند سوم : دعوی پنهان کاری در حقوق ایران و فرانسه.
- ۱۰۷ یکم- حقوق فرانسه.
- ۱۰۸ الف) اقامه دعوی Paulienne :

- ۶۳ ۳- رابطه اصیل و طرف قرارداد:
- ۶۴ فصل دوم: قائم مقام (Ayant - cause).
- ۶۶ گفتار یکم: قائم مقام عام (Ayant - cause universelle).
- ۶۷ مبحث یکم: ورثه.
- ۶۹ الف) پذیرش ترکه توسط ورثه.
- ۷۱ ب) انتقال ترکه به ورثه.
- ۷۲ ۱- عدم انتقال بنا به ماهیت قرارداد.
- ۷۲ ۲- عدم انتقال بنا به اراده طرفین.
- ۷۵ مبحث دوم: موصی له عام.
- ۷۸ مبحث سوم: طلبکاران عادی.
- ۷۸ الف) مبانی قائم مقامی طلبکاران عادی.
- ۸۳ ب) اختیارات داده شده به طلبکاران عادی در حقوق ایران و فرانسه.
- ۸۳ بند یکم: اقامه دعوی غیر مستقیم (Action oblique).
- ۸۴ یکم) - اقامه دعوی غیر مستقیم در حقوق فرانسه.
- ۸۴ ۱- مستندات قانونی.
- ۸۵ ۲- قلمرو اقامه دعوی غیر مستقیم.
- ۸۹ ۳- شرایط اقامه دعوی غیر مستقیم:

- ۱ - تاریخچه اقامه دعوی: ۱۰۸
- ۲ - قلمرو اقامه دعوی ۱۰۹
- ۳ - شرایط اقامه دعوی ۱۱۰
- شرط اول: ذی نفع بودن طلبکار ۱۱۱
- شرط دوم: ایجاد خسارت به ضرر طلبکار ۱۱۱
- شرط سوم: فقیر شدن بدهکار ۱۱۲
- شرط چهارم: متقلبانه بودن عمل حقوقی ۱۱۳
- شرط پنجم: شرایط مربوط به طلب ۱۱۴
- ۴ - ماهیت حقوقی اقامه دعوی ۱۱۴
- ۵ - آثار اقامه دعوی ۱۱۵
- ب) اقامه دعوی اعلان پنهان کاری ۱۱۵
- دوم - حقوق ایران ۱۱۸
- گفتار دوم، قائم مقام خاص (Ayant cause A Titre Particlier) ۱۲۱
- مبحث یکم: تعریف قائم مقام خاص ۱۲۱
- مبحث دوم: قائم مقام خاص و حقوق عینی و دینی ۱۲۳
- الف) قراردادهای موجد حق عینی ۱۲۳
- ب) قراردادهای شخصی ۱۲۴

- مبحث سوم: قائم مقام خاص و انتقال موقعیت قراردادی ۱۲۸
- فصل سوم: اشخاص ثالث ۱۳۳
- گفتار یکم: تعریف اشخاص ثالث ۱۳۳
- گفتار دوم: اثر قراردادها نسبت به اشخاص ثالث ۱۳۶
- نتیجه گیری ۱۳۷
- فهرست منابع ۱۴۰
- الف) منابع فارسی ۱۴۰
- ب) منابع عربی ۱۴۱
- ج) منابع فرانسوی ۱۴۲

□ مقدمه :

الف) تعریف موضوع :

الزامات ناشی از قراردادهای و آثار حقوقی ناشی از آنها به اراده اشخاصی که این قراردادها را به وجود آورده‌اند باز می‌گردد. به طور طبیعی تنها اشخاصی که این قراردادها را به وجود آورده‌اند در قبال آنها متعهد و متعهدله می‌گردند. اما مسئله به این سادگی نیست. گذشته از اینکه طرف قرارداد چه کسی می‌باشد، افرادی در این میان مطرح می‌گردند که چه بسا به دلایل فهری و ارادی جانشین اشخاص اولیه می‌گردند.

مقنن نیز در این میان بنا به دلایلی از یکسری از اشخاص چون طلبکاران عادی حمایت می‌کند و حقوق و امتیازاتی را برای آنان قایل می‌شود.

اشخاص ثالث نیز با وجود آنکه داین و مدیون قراردادهای منعقد شده توسط دیگران نمی‌گردند ولی ملزم به رعایت و احترام به این قراردادها هستند. اینجاست که مسئله قابلیت استناد قراردادهای و تفاوت آن با نسبی بودن اثر قراردادهای مطرح می‌گردد.

نسبی بودن اثر قراردادهای اصلی است که مانند دیگر اصول، استثنائاتی را داراست. در این

پایان نامه تنها اصل نسبی بودن اثر قراردادهای مورد بحث قرار می‌گیرد.